

ЗНЧЖ

Літературний додаток до щомісячного часопису творчої молоді «Смолокип України»

Січень 2012

Коротка проза після довгого мовчання

Книга «Лексикон інтимних міст» — поки найбільший за обсягом твір з усього написаного Юрієм Андруховичем — наробив галушу ще задовго до свого офіційного виходу. В першу чергу цьому варто завдячувати концепту «111»: у книзі зібрано 111 історій про 111 міст, які письменник відвідав, мандруючи світом. Останній текст автор завершив 1.01.11, верстку видання підписував рівно за 11 тижнів до презентації, а 11 листопада об 11:11 патріарх «Бу-Ба-Бу» почав ставити перші автографи на своєму новому творінні, вартість якого вже не важко вгадати... Хоча з приводу новизни варто уточнити.

Над «Лексиконом» Андрухович працював майже п'ять останніх років. Розташовані в алфавітному порядку за географічними назвами тексти складають, на думку письменника, автобіографічний атлас внутрішнього світу. Хоча насправді книга є гарним послідовником автобіографії «Таємниця» та збірки статей «Диявол ховається в сирі», адже письменник вкотре замість нового роману пропонує, так би мовити, смислову версію письма з безліччо послань на попередні тексти. Але цього разу концепція — чітка, а рекламна кампанія продумана до найдрібніших вдало скомпонованих деталей. Абетка дає можливість структурувати книгу та об'єднати доволі різножанрові тексти, вишикуючи «інтимні міста» Андруховича в певній послідовності. У передмові, або радше, інструкції, автор пропонує чинити опір диктатові абетки,

закликаючи кожного читача складати власну систему читання книги, обрати свій читацький маршрут чи то за роками, річками чи довільному виборі міст і т.д. Ідея цікава, але ж відомо, що від перестановки доданків сума не змінюється. Хіба буде тлумачний словник прочитуватись по новому, якщо всі слова на літеру «о» та «м» об'єднати під егідою магічного звуку «Ом»?.. Єдиний вигідний плюс у тому, що «словниковий», «енциклопедичний» формат книжки дозволяє перегортати нецікаві «статті» без особливого ризику для читацького інтересу.

Варто віддати належне, загалом «Лексикон» написаний легко, грайливо, настроєво. Читачується із задоволенням і навіть майже 500 сторінок живої літературної маси не перешкоджають брати цю книгу для підчитки в метро.

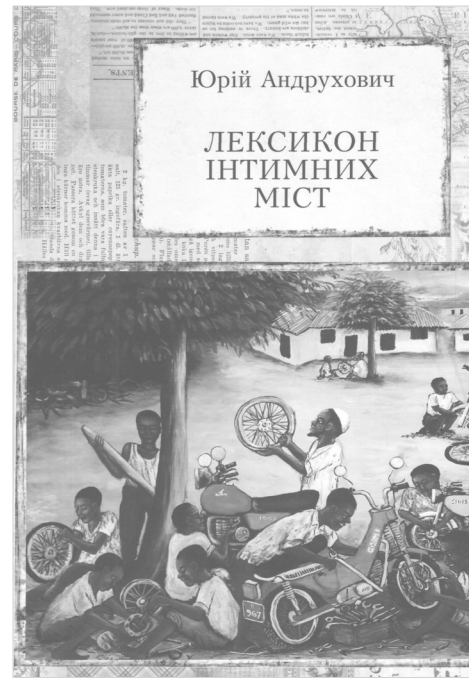
Але ви обов'язково зіткнетесь із труднощами, намагаючись бодай якось означити ці тексти, сам автор назвав їх «довільним посібником з геопоетики та космополітики». Якщо відштовхуватись від назви й одного з трактувань поняття «лексикон» як словникового запасу, то можна сказати, що автор чудово демонструє свою майстерність письма та володіння словом. Але все ж це — не художня література. І не варто шукати на умовній мапі «Лексикону» реальних характеристик того чи іншого міста. Проте можна потрапити в атмосферу моменту, побачити світ очима Андруховича або його літературного героя, бо, як зазначено на початку

книги, «автор настільки заплутався у переходах між реальним та вигаданим, що про всяк випадок оголошує витвором власної уяви всіх дійових осіб, а також усі історії, ситуації та зрештою, й міста цієї книжки».

Власне міста автор обрав доволі різноманітні: від Харкова до Гуадалахари. У характерній жартівливій манері письменник оповідає про ретельно вимите й по-пустому ідеальне Місто Сонця Мінськ, про затишний Люблін, де герой-автор виграв пісенну дуель з ірландців у шинку «Гадес». Є місто, в якому, як зізнається автор, він не бував і не буде ніколи. Це про «Цюрипінськ», який включений у книгу, напевно, для того, щоб Цюриху не було самотньо.

Пропусків в українському алфавіті, крім Ъ, Андрухович не допустив. Навіть на Й знайшлося місто — Істад, Швеція. Найкоротша стаття присвячена Єнакієвому — лише чотири рядки про місто, яке автор відвідував 2007-го. Найбільшу розповідь присвячено Львову. А в Києві все починається у 1972 році, коли автор вперше приїжджає до столиці на літні канікули, а закінчується роком, в якому ми ще не були, 2017, коли, за власною теорією письменника, відбувається третя, остаточна, революція.

«Лексикон інтимних міст» став першим прозовим книжковим проектом, що був здійснений в рамках Міжнародного поетичного фестивалю MERIDIAN CZERNOWITZ. Їхня рекламна кампанія — чудовий приклад для наслідування.

Під'южування публіки все новими деталями — зображення обкладинки, інтерв'ю з автором, перша коротка рецензія на книжку з'явилася в мережі ще більше як за тиждень до її офіційної появи, конкурс на Facebook — всі ці дії сприяли тому, що багато хто чекав 11 листопада з особливим тремом.

Андрухович так зрадів, що ідея твору «прійшла», що в одному з інтерв'ю навіть починає вірити, що написав таки роман:

— Я хотів написати якусь «універсальну книжку», жанрову суміш. Але от мій кум, поет Ярослав Довган, позавчора зустрів мене у Франківську і каже: «Дай тобі Боже ще не один такий роман написати!». Тобто він розкусив мою спробу написати «Лексикон» як такий собі прихований роман.

Загалом нова книжка Андруховича — аж ніяк не провал, але не варто керуватися приказкою «на безрибі і рак риба». Українська література має бути якісною, а письменникам, поруч із прізвищем яких часто фігурує епітет «класик», варто писати нові потужні твори, і Юрій Андрухович на них цілком здатний.

Богдана Робочек

Богдан Мисюга

Галина Севрук:
Альбом-монографія

Київ, Смолокип, 201. — 240 с.
Ціна: 140 грн.

В альбомі-монографії вперше систематично висвітлено всю мистецьку спадщину відомої української художниці Галини Севрук. Автор виявив та проаналізував основні етапи її творчості як яскравої представниці плеяди «шістдесятників».

Мистецтвознавчий аналіз творів поєднано з багатим епістолярним матеріалом. Унікальні збірки графіки малих форм, ілюстрації монументальних творів, керамічні твори з приватних колекцій публікуються вперше.

Галина Ткачук

Вікно до собаки
Повість

Київ, Грані-Т, 2011 (120 с.).
Ціна: 38 грн.

Якщо ви знайшли вікно до собаки — вам неймовірно пощастило! Тому що це початок пригод, таких карколомних, барвистих, несамовитих, про які ви досі могли хіба мріяти.

Золота рибка виконає ваше заповітне бажання, а веселий і балакучий Ласло Здобич понесе вас крізь час і простір, може, аж до моря... Утім, нічого в світі не буває просто так, а за все — і добре, і погане — приходиться відплата. І її ви, разом із героями цієї книжки, теж пізнаєте сповна!

Москва Ординська
(XIII—XVI століття)

Історичне дослідження

Київ, Видавництво ім. О.Теліги, 2011 (304 с.).
Ціна: 74,50 грн.

За свідченням історика М. М. Карамзіна, російська історична наука, як і багато інших, перевантажена міфами, так званими «доважками брехні». Прибравши з описового каркаса російської історії очевидні вигадки, автор намагається подати її такою, якою вона була насправді. Написане на основі російських документальних матеріалів, історичне дослідження адресується широкому колу читачів: науковцям, викладачам, студентам і всім, хто бажає знати правду про минуле.

Джозеф Конрад

Зроби або помри
Морські історії

Бібліотека «ЛітАкценту».
Київ, Темпора, 2011 (528 с.). Ціна: 101,5 грн.

До книжки увійшли популярні «морські» повісті та оповідання Джозефа Конрада (1857–1924) — поляка, уродженця України (точніше одного з центрів концентрації українських поляків — Житомирської області), який став класиком англійської літератури, хоча вивчив англійську мову вже у дорослому віці. Екзотика неймовірних пригод у цих творах виступає тлом складних морально-психологічних випробувань, що їх доводиться долати героям Конрада.

Малколм Бредбері

Британський роман
нового часу

Переклад з англійської Віктора Дмитрука.
Київ, К. Сладкевич, 2011 (480 с.). Ціна: 81 грн.

У своєму дослідженні Малколм Бредбері висловлює поширену наприкінці ХХ століття думку про те, що головним методом британських авторів в опануванні художньої дійсності був і залишається реалізм, заснований на сюжеті й характері. Водночас у певний період спостерігається розвиток модерністської естетики, у якій первинне значення набуває «модель», «форма» та «міф». Обидва ці методи, каже автор, багато в чому вичерпали себе у задоволенні амбіцій дослідників людської природи.

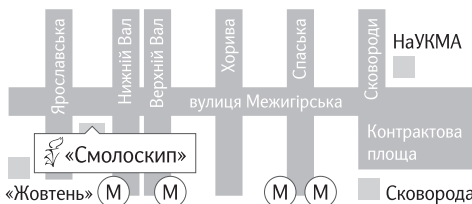

Біблія у гравюрах

Гюстава Доре

Львів, Априорі, 2011 (488 с.).
Ціна: 240 грн.

Це видання книги Святого Письма містить 241 ілюстрацію французького художника Гюстава Доре. Виконані ще в 1864–1866 роках, вони досі залишаються взірцем живого осягнення засобами графіки багатовікової біблійної історії Старого і Нового Завітів від створення світу до Одкровення Іоанна.

Ці та багато інших книжок українською можна придбати у книгарні «Смолокип» за адресою: вулиця Межигирська, 21

top 20 Улюблені видання

- 01 **Ірина Жиленко.** Homo feriens. Спогади
Київ, «Смолокип», 2011 (80 грн.)
- 02 **Українське дощилля**
Київ, «Смолокип», 2011 (35 грн.)
- 03 **Василь Симоненко.** Вибрані твори
Київ, «Смолокип», 2011 (45 грн.)
- 04 **Генерал Петро Григоренко.** Спогади та ін.
Київ, «Смолокип», 2007 (45 грн.)
- 05 **Репресовані діячі УАПЦ 1921–1939**
Київ, «Смолокип», 2011 (20 грн.)
- 06 **Олекса Слісаренко.** Вибрані твори
Київ, «Смолокип», 2011 (45 грн.)
- 07 **Український журнал.** № 11, 12 2011 (10,50 грн.)
- 08 **Українська літ. газета.** № 20–25, 2011 (3 грн.)
- 09 **Василь Шкляр.** Залишенець. Чорний ворон
Харків, КСД, 2011 (30,50 грн.)
- 10 **Ігор Гирич.** Київ в українській історії
Київ, «Смолокип», 2011 (30 грн.)
- 11 **Добра листівка.** Київ, МБФ «Крона» (5 грн.)
- 12 **Микола Хвильовий.** Вибрані твори
Київ, «Смолокип», 2011 (45 грн.)
- 13 **Василь Даниленко.** Ізидора, рідна сестра
Лесі Українки: від сталінських таборів...
Київ, «Смолокип», 2011 (30 грн.)
- 14 **Майк Йогансен.** Вибрані твори
Київ, «Смолокип», 2009 (35 грн.)
- 15 **Олеся Омельчук.** Літературні ідеали
українського вістниківства
Київ, «Смолокип», 2011 (30 грн.)
- 16 **Володимир Свідзінський.** Вибрані твори
Київ, «Смолокип», 2011 (35 грн.)
- 17 **Український декламатор**
Київ, «Смолокип», 2007 (15 грн.)
- 18 **Календар УПА 2012**
Київ, «Наш формат», 2011 (39,50 грн.)
- 19 **Катерина Дуса.** Історія з відьмами
Київ, «Критика», 2008 (40,50 грн.)
- 20 **Сергій Плохий.** Великий переділ:
Незвичайна історія Михайла Грушевського
Київ, «Критика», 2011 (61 грн.; 67,50 грн.)

Лесик Панасюк

Молодий і перспективний поет із Житомира. Жива ілюстрація того втішеного факту, що з від'їздом до Києва Горобчука і Стахівської житомирська «поетична школа» не тільки не припинила свого існування, а й продовжує регенеруватися. Правда, в цьому випадку, може, варто поради автору сміливіше поводитися з її традиціями. Вірші Лесика Панасюка — то радісні медитативні верлібри. Від їхніх центральних образів, наче кола на воді, розходяться слова, сюжети і метафори. А також речі, предмети, що їхньою присутністю, побутованям і розташуванням просто переповнено ці тексти. Речі, чутливі, як люди, і люди, нерухомі, як речі.

Подарунок

Колись до тебе прилітали квіти
сідали на твої долоні
і ти ставила їм воду
щоб могли помочити лапки

Потім знаходила замерзлий звіряч
і вигривала їхній тополиний пух
у себе під ковдрою

А зараз мої губи
зірвались і полетіли у твої долоні

А зараз мої губи
замерзлимися звірятами заховались
у тебе під ковдрою

Саме тому зараз мовчу
і не можу вигадати тобі подарунка

Найкращий спогад

Память складають спогади
що сушені фрукти чи ягоди
бо з часом втрачають сік висушуючись

Спогад покласти до рота
відчутти його сухість
пережовувати
але колишнього смаку не повернути
тільки здогадуватись можна
ось яблуко грушка чорниці

Часом думаєш може усе записувати
але це консервація
спогади закриті у буквенному сиропі
здається що куштуєш не сік а слова
так у них той спогад
це якесь поєднання смаків
але не той смак що потрібно

Бо найкращий спогад тільки зірваний
соковитий що аж бризкає
коли надкушуєш
аж бризкає і сік на обличчі і сік на руках
можна злизувати можна винюхувати
можна ділитися з іншими

Ван Гог

Тобі зненацька захотілось
і чого б це раптом

Тобі зненацька захотілось
малювати нігтикми візерунки
і моя спина без всіляких питань
стала твоїм полотном
бо це все що було під руками

Карлючки впевнено з'являлись
вимальовувались на моїй спині
але ти заперечила мовляв
ніякі це не карлючки
це мої враження

То оте все на моїй спині
можна вважати імпресіонізмом
кицю якщо ти хочеш
бути Ван Гогом
з твоїм вушком
потрібно щось робити

Таких простих

Давно не говорила мені приємних слів
таких простих як стіл
чи як непомита тарілка
а я в свої 20 жодного разу
не бачив гір і моря

Не говорю тобі приємних слів
таких простих як стіл
чи як непомита тарілка
напевно боюсь що будуть затиснені
між кутиками твоїх очей і губ
боюсь що коли йтиму в горах
мою тень привалить каменем
коли йтиму босим по теплому піску
мою тень змис хвиля
і я стану безтінним
і стану один

Але може тоді ти скажеш мені
безцінний чи єдиний
а можливо я тобі скажу

Принаймні для нас

Я міг написати одне слово
яке стільки значить для нас
і це був би найкращий вірш
принаймні для нас

Міг написати його безліч разів
усе одно запитала би
чому написав так мало

Ніхто б не розумів цього вірша
але я завжди читав би його на людях
і ти одна вставала б і аплодувала

Ми б раділи з нашої таємниці
яку всім розказую

Але у нас забагато слів
щоб написати лише одне

Я читаю книжку

Я читаю книжку великого формату
і почувуюсь інвалідом
і почувуюсь вагітною жінкою

На мене кидають зацікавлені погляди
листя-погляди
люди як осінні дерева
кидають на мене погляди
люди як осінні дерева
зі зламаними гілками
що наче руки
складені на колінах
їхні руки наче зламани гілки
валяються на колінах

Мої руки
тримають книжку
великого формату
я почувуюсь інвалідом
я почувуюсь вагітною жінкою
мені не поступаються місцем
навіть після чергового нагадування
голосу громадського транспорту

Анна Малігон

Конотоп-Ніжин-Ірпін-Київ. Минулорічна «смолокипівська» лауреатка (перемогла під псевдонімом Медінська, і до самого її виходу на сцену по приз навіть для членів журі лишалося загадкою, хто ж це така). Чекаємо на її поетичну книжку під попередньою назвою «Покинутим кораблям». Одночасно інша її збірка віршів готується до друку у видавництві «Зелений пес», тож є усі підстави для того, щоб у 2012-му твори Малігон справді прозвучали. Це той випадок, коли близька до традиційних форм і мотивів поезія вміє бути оригінальною, індивідуальною і свіжою. А сентиментальність, попри свою передбачуваність, уміє розчулювати.

Парвеню

1
Кришаться сходинок:
перша, друга... десята...
Там, де тобі уривається небо
і починається свято,
конверти уперто приносять
перший французький іній,
сподіваючись на швидке
прочитання і розуміння
того, що ніколи ніде
не знаходило адресата.
Мама, зібравши волосся до купи,
старанно кришить салати,
а сестри малі видихають на вікна
зайчиків та ведмежат,
звикаючи до червоних кімнат,
де всі по черзі вмирили,
щоб стати дорослими.
І десь на дванадцятій сходинокі
вам зіпсуються відносини,
бо позитивне залишиться
тільки у снах та резусах.
Важко залити біль у чужу тверезість.

Ну зупини мене, мамо,
не дай перетнути кордони...
Я мову шовкову не хочу на мову картонну...
Поранься об кинуте необережно «Пора!»,
згадай, як плаче під снігом кора...

2
І вигаслий сніг, як подоба зубної пасти,
і ми, недолугі, чіпляючись нервом за нерв,
мусолимо тишу, аби не попасти
губами у пастку поганих манер.

Беремо по черзі на руки скрипучі альбоми,
мов безнадійно хворих дітей,
і дорога із дому
десь намальована там, на обкладинці, збоку.
Більше не буде ні довгих бантів,
ні коротких уроків,
тільки задачі без права на другий спосіб.

І раптом запахне спільної крові
палена карамель,
і чорно-біле совкове щастя,
летюче, мов корабель,
що знищило нас, відлітаючи
в передостанню осінь.

3
Довго, болісно йду, як укріп соломинкою.
Хомути перешито на німби, а міряти нікому.
І дорога від мене іде, камінці черепахові
розкидає, мов руни, і хоче землю пахнути.

Я тікаю, до місця мені авеню, парвеню,
прориваючи дощ, набираю, дзвоною, —
а по той бік — собача нудьга нависає,
і кусає. До крові кусає...

...Між іншим, питаю, чи рукавиці почато,
чи довшають наші шарфи і якою ниткою,
про все на світі, аби лише промовчати
про те, що нас ще досі не троє. Бо ніколи.
(Та скоро все виправлю, винувала!)

Я молюся за їхнє нове цуцня.
Я майже його люблю.
Я їхні червоні шпалери хвалю й червонію,
і знову хвалю,
читаючи настрою, тембру найменший порух,
як старий кардіолог
читає безмовно-нерівні історії хворих.

Хтозна, скільки зубатого сміху
посіяно там, де невесело.
Скільки звикати, щоб гордо
вважатися звиклою.
Кров по камінню біжить,
євро біжить по «Вестерну», —
кажуть, тепліше із євровікнами.

4
Жадний трамвай пожирає себе по колу.
Ми виходимо, не озираючись, не вибачаючи
погляди перехожих та глибини
підкалюжного неба.
Я саджаю його на гойдалку, обережно,
ніби скляного янгола на ялинку.
Він усміхається і цитує Гауфа,
а ті його ямочки на щоках,
наче теплі воронки
від свіжого вибуху...
І телебашта нам світить,
рідніша за всякі вежі.
І світить тортом кризь біль
десяте дитяче свято...

5
Ми саджаємо кинуті яблуні. Син пожалів.
Висять над весною контури журавлів
горді, тому й високі.
Ямку — водою, щільно, не омину...
Кризь візерунки моху і полину
з мене зціловано соки.
Пес доганяє хвоста, дурнувато живий,
а у самої — долоні пусті, хоч завий:
ліва — потріскана, права — то вся в землі...
І знову — по колу — яблуні, журавлі...
А він сміється, наводить камеру:
«Ма, веселіш!
Ну що ти як вкопана там стоїш!»
І здається, ростуть не по днях ті дерева,
з одного — по два,
наче з чернетки — густі іноземні слова.

6
Він вислав мені шкатулку — знак порожнечі.
Нетлі, голови оленів, всяка інша
нешасна нечисть,
непідвладна ні часу, ні пилу.
Спочатку відкрити було несила.
Потім, одного разу, коли не спала...

...Без нутроців, без прикрас,
отже, доречна якраз
для всякого спаю.
Тільки на дні — як підстилка
до спільно прожитих зим —
лист із проханням
не кидати пам'ять за ним...

Випуск 26 (січень 2012)

Літературний додаток до щомісячного
часопису творчої молоді «Смолокип України»
Свідоцтво: КВ № 4040 від 15.02.2000

Погляди авторів публікацій
не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Видавництво «Смолокип»

Телефон: (044) 425 23 93
Адреса: 04071, Київ, вулиця Межигірська, 21
Сайт: www.smoloskyp.org.ua

Редакційна колегія:
Ольга Погинайко, Ростислав Семків, Олег Коцарев

Надруковано ТОВ ПК «Інтерекспресдрук»

Адреса: Київ, вулиця Сім'ї Сосніних, 3
Наклад 1000 примірників. Замовлення № 23
Цифрова гарнітура «Нат Гротеск»

Типограф Микола Ковальчук
Ілюстратор Олена Павлова

У наступному випуску

Рецензія Миколи Леонівича
на книжку Тараса Антиповича
«Хронос»

Поезія Вікторії Наріжної
та Катерини Калитко

